

חצי שיעור [א]

א. הקדמה

לאיסורי תורה שיעור מסוים. שיעור איסור האכילה נפח/ משקל לזמן הוא ברוב המקרים כזית תוך כדי אכילת פרס.

[מקור]

מה דינו של 'חצי שיעור' מותר או אסור, ומה גדר האיסור?

[בשלב זה נשתמש בביטוי 'חצי שיעור' לכל שיעור שהוא פחות מהשיעור השלם].

למשפטי הפתיחה הנ"ל יש מקום גם ביחס לאיסורי תורה שאינם איסורי אכילה, ולא לאיסורים בלבד אלא אף ביחס לקיום מצוות יש מקום לנידון.

ב. משנה וגמ' ר"פ יום הכפורים, יומא עג, ב מתני' - עד, ב בריה שאני. (הפיסקה בדף עד, א "וכי תימא - לאו בר הגדה הוא כלל", נחוצה פחות לנדו"ד). רש"י.

ג. מה המקור לאיסור ח"ש (סברה, פסוק), לדעת רבי יוחנן? בגמ' אפשר לראות שתי תשובות אפשריות.
ג.1 תוד"ה כיון.

ג.2 מחלוקת ר"ע וחכמים במשנה ר"פ שבועות שתיים שבועות יט, ב, אודות הנשבע לא לאכול ועבר ואכל, לר"ע חייב אף אם אכל כל שהוא. ר"ן ט, א בדפי הרי"ף ד"ה ולענין פסק הלכה. בחלק הנוגע לשבועות נעמיק אי"ה בהמשך, יש לקראו ולהתמקד בסוף דבריו ביחס למקור איסור ח"ש.

ד. רמב"ם שביתת עשור ב, ג; מאכלות אסורים ג, ו; שם ז, טז; יד, ב. האם הרמב"ם פוסק כר"י או כר"ל?

ד.1 עי' רמב"ם הלכות חמץ ומצה א, ז, שים לב להלכה הכתובה כאן וכן למקור ההלכה. איזה קושי מתעורר בדברי הרמב"ם הללו?

כס"מ שם.

ה. מל"מ שם. להבנת דבריו יש לעי' בדברי הגמ' יומא פא, א גמ' אמר ר"ל - קום אכול משמע. וברש"י שם (שיעור אכילה ביוה"כ נזכר לעיל במשנה ר"פ יוה"כ. ובדברי הרא"ם על הסמ"ג מל"ת עו ד"ה שנאמר לא יאכל חמץ.

ו. בדברי המל"מ התייחסות לנקודת המחלוקת בין ר"ל על ר"י.

ז. פירוש המונח 'חצי שיעור' - לאו דוקא חצי אלא כל פחות מהשיעור. ראה רש"י יומא עג, ב ד"ה חצי שיעור. ועי' תוספת יום הכפורים למהר"ם חביב ד"ה רש"י חצי שיעור. [שיטה יחידאית - בשו"ת אבני נזר או"ח שעו בהג"ה יש

שיטה שחצי שיעור זה בדוקא חצי ואכמ"ל].

המלצה: סכם בכתב או לכל הפחות בע"פ את שלמדת.